

22. april Dan planete Zemlje

Po ideji Gaylorda Nelsona, tadašnjeg senatora američke države Viskonsin, od 22. aprila 1970. godine, prvo u SAD, a zatim i širom svijeta obilježava se Dan planete Zemlje.

Razlog zbog kojeg je ovaj datum ustanovljen bila je prirodna katastrofa koja se 1969. godine desila u blizini obala Santa Barbare, u Kaliforniji, kada se u more izlilo više hiljada tona nafte, što je pruzrokovalo uginuće svog živog svijeta u tom zalivu.

U prvim mirnim protestima koje je inicirao senator Nelson učestvovalo je oko 20 miliona ljudi. Danas se ovaj praznik slavi u 175 zemalja svijeta uz učešće više od 500 miliona stanovnika planete Zemlje.

CALL FOR CLIMATE

The Association of citizens

OZONE
NIKSIC-MONTENEGRO

Since 2006

Čast da dizajnira logo za ovogodišnju kampanju „Dan planete Zemlje”, koja se raznim aktivnostima obilježava širom planete, dobila je gospođa Adrienne Lay.

Udruženje građana „OZON” Nikšić, kao neprofitna asocijacija građana, steklo je pravo da promovise i popularise zvanični logo ove važne svjetske manifestacije.

NVO „OZON” Nikšić je dala svoj doprinos akciji „Call for climate” kroz aktuelni Projekat „OZON eko linija”. Upućen je apel nadležnim, državnim i lokalnim, institucijama i službama da se priključe obilježavanju ovog važnog ekološkog datuma tako što će povećati efikasnost poslovnih aktivnosti.

April 22, 1970-2008

www.earthday.net

KAMPANJA SVJETSKE ZDRAVSTVENE ORGANIZACIJE

■
ZAŠTITIMO ZDRAVLJE OD KLIMATSKIH PROMJENA

RADI LOKALNO DJELUJ GLOBALNO

Poštovani prijatelji, treći broj elektronskog biltena „Ekolog”, posvećen Svjetskom danu planete Zemlje, predstavlja skromni doprinos Udruženja građana „OZON” Nikšić obilježavanju ovog značajnog ekološkog datuma. U vremenu kada globalno zagrijavanje predstavlja najveću opasnost za našu planetu, veoma je važno konstantno upozoravati javnost o neophodnosti povećanja brige za njeno očuvanje. To je kampanja u koju moramo, što prije, da se uključimo svi, bez obzira na uzrast, pol, vjeru, boju kože ili nacionalnost, jer je Zemlja zaista u alarmantnom stanju, toliko da postoji i ozbiljna bojazan od eventualnih sukoba u budućnosti izazvanih upravo posledicama globalnog zagrijavanja. Sva ispitivanja najrenomiranijih naučnih institucija ukazuju na jedno, ukoliko svojim potomcima želimo da ostavimo najvrednije nasljedstvo, a to je pravo na život, potrebno je odmah početi sa smanjenjem emisije štetnih gasova i ispunjavanjem ostalih odredbi predviđenih „Kjoto protokolom” i ostalim međunarodnim dokumentima. Pošto su, početkom godine, i SAD i Kina, kao najveći zagađivači životne sredine, pokazali inicijativu da preduzmu nešto po tom pitanju, a već se uveliko radi i na pripremi unaprijedene verzije sporazuma iz Kjotoa, može se reći da se stvari lagano pomjeraju sa mrtve tačke, odnosno da postoje naznake da će se konačno početi sa ispunjavanjem usvojenih pravila.

Nadamo se da će tako biti i sa Crnom Gorom, te da će i u našoj državi početi da se ispunjavaju ekološki standardi, koje su vladajuće strukture već

prihvatile u različitim dokumentima potpisanih sa predstavnicima EU.

Ipak da se ne zavaravamo, svi mi kao ljudi koji smo odlučili da vodimo bitku za spas naše planete, moramo biti spremni da dobro „potegnemo” kako bi postigli zacrtane ciljeve. Nikako ne smijemo potcijeniti protivnika, pogotovo kada se zna da mnogi neće lako odustati od enormnih zarada u korist budućnosti nekih dalekih pokoljenja, te da su najveći zagađivači kao Kina ili Indija tek počeli sa industrijskim i društvenim razvojem i da je teško očekivati da će te zemlje zaista sprovesti mjere koje su neophodne kako bi se preduprijedila neželjena katastrofa, ili bar ne u onoj mjeri koja se od njih zahtjeva. Otežavajuća okolnost je i to da se u zemljama u „tranziciji”, kao što se to već godinama govori za Crnu Goru, često dešava da iza firmi koje su prošle proces privatizacije, stoje interesne grupe kojima nije strano da na nelegalne načine štite svoj kapital, a da su pojedinci ili organizacije, kojima je posao da obavještavaju javnost o ekološkim nepravilnostima, nerijetko odustajali od objavljivanja alarmantnih informacija pod pritiskom raznih moćnika i od straha za svoj ili život svoje porodice.

Kao društvo koje teži savremenim trendovima, barem po priči, ne smijemo potcijeniti ni poslovno geslo iz razvijenog svijeta „svako ima svoju cijenu, samo je treba pogoditi”, pa računajući na nesavršenost ljudskog karaktera moramo biti spremni i na gubitke iz sopstvenih redova.

Mi, u NVO „OZON”, smatramo da Crna Gora kao

prva ekološka država u svijetu mora da bude pozitivan primjer svima i da u što kraćem vremenskom intervalu ispuni prihvaćene norme iz oblasti životne sredine, pa zato kroz kampanju „RADI LOKALNO DJELUJ GLOBALNO” pozivamo sve ekološke NVO da usmjere pravac svojih aktivnosti ka tom cilju.

Nikšić, kao najprostranija opština i nekadašnji industrijski centar ne samo Crne Gore, usled dugogodišnjeg nepoštovanja propisanih ekoloških standarda u poslovanju lokalnih firmi, neadekvatnog tretmana otpadnih gradskih voda i neefikasnog upravljanja otpadom, ima ogromnih problema sa zagađenošću vode, vazduha i tla, divljim deponijama i mnogim drugim nepravilnostima iz oblasti životne sredine, pa će djelovanje NVO „OZON” biti usmjereno na prevazilaženje sadašnje situacije i „čišćenje sopstvenog dvorišta”.

I mada su španski naučnici iznijeli teoriju da na planeti koju su nedavno otkrili postoje realni uslovi za život ljudi, lično smatram da ko nije dobar domaćin u svojoj kući, teško da će cijeliti tuđe gostoprinstvo, i da je mnogo isplativije ulagati u svoj dom nego rasipati sredstva u traženje novog.

Apelujemo na sve vas da nam pomognete u naporima da se izborimo za bolje uslove života i da učestvujemo u lokalnim inicijativama doprinesete očuvanju naše planete. Buduće generacije zavise od nas, ne dozvolimo da životi naših potomaka budu ugroženi zbog tuđe nemarnosti.

S poštovanjem,

Aleksandar Perović

Pregled aktivnosti Udruženja građana „OZON“ Nikšić u toku prvog kvartala 2008. godine

U toku prva četiri mjeseca tekuće 2008. godine, Udruženje građana „OZON“ Nikšić ostvarilo je čitav niz različitih aktivnosti u cilju realizacije aktuelnih i kreiranja novih projekata, uspostavljen je kontakt sa velikim brojem nevladinih organizacija iz zemlje i inostranstva, nastavljena je odlična saradnja sa predstavnicima medija u Crnoj Gori i regionu, a učinjen je i prvi korak na planu međunarodne afirmacije Udruženja.

Eksperimentalni Projekat „OZON eko linija”

Projektne aktivnosti započete 1. oktobra 2007. nastavljene su i u 2008. godini.

Da posjetimo „OZON eko linija” predstavlja informativni servis, koji se sastoji od telefonskog broja 068 497 754 i elektronske adrese ozon-ekolinija@cg.yu i služi da poboljša saradnju između građana Nikšića i nadležnih službi iz oblasti životne sredine. Ovaj servis je otvoren svakog radnog dana, u periodu od 9 do 13 časova, i omogućava građanima da dobiju korisne informacije kome i na koji način da se obrate kako bi riješili ekološke nepravilnosti iz svog okruženja. Veliki broj poziva građana, ne samo iz Nikšića već iz cijele Crne Gore,

pokazale su opravdanost ovog eksperimentalnog projekta pa je Udruženje odlučilo da pojača nivo projektnih aktivnosti i time poveća njegovu efikasnost.

U tu svrhu osmišljena je unaprijeđena verzija postojećeg eksperimentalnog projekta, u koju je uključen izlazak na teren i ulazak Udruženja u potrebne procedure, ukoliko se zbog zahtjeva građana za očuvanjem anonimnosti, i nakon provjere tačnosti dobijenih informacija, stvore adekvatni uslovi za to, kako bi se što brže i što uspješnije prišlo otklanjanju predočenih problema u cilju poboljšanja opštih životnih uslova.

U svrhu omogućavanja pristupa što tačnijim informacijama građanima, novinarima koje se bave ekološkim temama, i NVO formirana je baza podataka koja sadrži veliki broj zakona, propisa i uredbi iz oblasti životne sredine, kao i vodiče za pristup informacijama u posjedu lokalnih i državnih službi.

Ranije kreirani „OZON eko imenik” sem brojeva telefona i elektronskih adresa nadležnih institucija, upotpunjen je kontaktima novinara koji se bave temama iz oblasti životne sredine, kako bi se i mediji uključili u rješavanje problema građana, i time pojačao pritisak na odgovorne organe u cilju njihovog prevazilaženja. Projektu je dat naziv „OZON eko linija – ZA ŽIVOT U ZDRAVOM OKRUŽENJU”, a Udruženje će njegovim

kandidovanjem na konkursima za raspodjelu sredstava NVO sektoru pokušati da dobije sredstva potrebna za njegovu realizaciju.

Elektronski bilten „EKOLOG”

NVO „OZON” je od kraja januara 2008. godine počela sa izdavanjem elektronskog biltena čiji je cilj povećanje nivoa ekološke i građanske svijesti pojedinca, što je i glavna strategija u radu Udruženja.

Bilten je od Centralne biblioteke „Đurđe Crnojević” dobio međunarodni standardni broj za serijske publikacije, ISSN 7031, a predviđeno je da izlazi mjesečno.

Uređivački kolegijum za sada čine članovi Udruženja, s tim da se u najskorijoj budućnosti planira i animiranje eminentnih stručnjaka, iz oblasti bliskih sadržaju časopisa, kako bi u funkciji Savjeta doprinijeli poboljšanju kvaliteta biltena.

Udruženje se opredjelilo za elektronsku formu biltena kako bi uticalo na prestanak nenamjenske i nepotrebne upotrebe papira, u cilju doprinosa očuvanju šuma.

Bilten prima veliki broj građana, kolektiva, NVO i medija, a za njegovo redovno dobijanje potrebno je poslati mail sa osnovnim podacima na neku od elektronskih adresa Udruženja. Bilten je besplatan i distribuiran se u PDF-u.

Za korišćenje informacija iz biltena, koje se tiču ekoloških problema u Crnoj Gori i regionu, kao i autorskih radova

svojih članova, sem lokalnim predstavnicima medijskih kuća iz zemlje i regiona, Udruženje je dalo posebno odobrenje uređivačkom kolektivu Radio Beograda za potrebe Magazina „Čekajući vetar“, najstarije ekološke emisije na ovim prostorima, i Udruženju novinara Srbije „EKO VEST“, koji se bave temama iz oblasti životne sredine.

Udruženje će ubuduće redovno slati izdanja biltena na adrese svih nadležnih lokalnih i državnih institucija iz oblasti životne sredine i praćenja rada NVO sektora.

Novinarska ekipa biltena je do sada posjetila nekoliko dešavanja, kao što su seminar o IPA programima za 2008. godinu i mogućnostima civilnog sektora za dobijanje donacija, izložba fotografija izbjeglica i raseljenih lica u organizaciji UNHCR-a „15 godina poslije-gdje su ti ljudi“ i sastanak NVO sektora sa predstavnicima lokalne uprave u Nikšiću povodom raspisanog konkursa za raspodjelu sredstava NVO za 2008. godinu, i dala svoje viđenje o tome.

Za potrebe elektronskog biltena „EKOLOG“ otvorena je e-mail adresa: bilten.ekolog@gmail.com pa se od ovog broja samo primjerci primljeni sa ove adrese mogu smatrati originalnim.

Udruženje će ovaj projekat, otvorenog tipa, kandidovati na konkursima za raspodjelu sredstava NVO, a radiće se i na animiranju potencijalnih donatora za finansijsku podršku biltena.

AKCIJE I KAMPANJE

Udruženje je sprovelo namjenske akcije:

„SAČUVAJMO ŠUME“, „POŠTUJ ŽIVOT“, „PUŠENJE UBIJA IZABERI ŽIVOT“, „OZON ZA VODU“ i otpočelo kampanju „RADI LOKALNO DJELUJ GLOBALNO“.

Akcija „SAČUVAJMO ŠUME“ se sastojala od apela nadležnim institucijama da spriječe nenamjensku sječū i protivzakonitu prodaju drveća tokom Novogodišnjih i Božićnih praznika i povećaju efikasnost kažnjavanja počinioca ovih prekršaja. Udruženje je u sklopu ove akcije izdalo dva saopštenja za javnost u kojima je protestovano zbog postavljanja višemetarske jelke na nikšićkom glavnom gradskom trgu i prodavanja badnjaka na trotoaru ispred Filozofskog fakulteta u Nikšiću.

Ova akcija, dio eksperimentalnog projekta „OZON eko linija“, imala je odličnu medijsku zastupljenost.

U akciji „POŠTUJ ŽIVOT“ poseban akcenat je stavljen na apel učesnicima saobraćaja da poštuju propisana pravila u cilju sopstvene sigurnosti. Pozvan je i MUP Crne Gore da pojača poslovne aktivnosti i poveća efikasnost kažnjavanja prekršioca saobraćajnih zakona. Akcija je predstavljala protest Udruženja zbog velikog broja saobraćajnih nesreća sa tragičnim posledicama u januaru 2008. i predstavljala je uvertiru kasnijoj kampanji resornog Ministarstva „Februar mjesec bezbjednosti“.

Akcija „PUŠENJE UBIJA IZABERI ŽIVOT“, inspirisana 31.januarom - „Danom bez duvanskog dima“, predstavlja doprinos Udruženja

obilježavanju ovog datuma, kroz edukaciju stanovništva o štetnosti koje na ljude i životnu sredinu prouzrokuje kompletan proces proizvodnje, distribucije i konzumiranja cigareta. Feljton „Ekološke specifičnosti duvanske industrije“, autorski rad mr Radoša Đurovića, prvi je u nizu edukativnih aktivnosti koje će Udruženje pokrenuti u toku ove akcije otvorenog karaktera.

Feljton se objavljuje u elektronskom biltenu „Ekolog“.

Udruženje je u okviru ove akcije pozvalo nadležne inspekcije da povećaju efikasnost kažnjavanja prekršioca Zakona o zabrani pušenja na javnim mjestima.

Akcija „OZON ZA VODU“ sastojala se od kreiranja prvog specijalnog izdanja elektronskog biltena „EKOLOG“ posvećenog 22. martu Svjetskom danu voda. Sadržaj je koncipiran tako da prevashodno upozna čitaoca sa osnovnim karakteristikama voda u Crnoj Gori, počev od Jadranskog mora, preko Skadarskog jezera i kanjona Tare, do nikšićkih rijeka i vještačkih akumulacija.

U saradnji sa kolegama iz Centra za zaštitu i proučavanje ptica objavljen je i njihov autorski rad „Ornitološki značaj nikšićkih akumulacija“. Cilj ove akcije je promovisanje i popularizacija kampanje „VODA ZA ŽIVOT“, koja se pod okriljem Ujedinjenih Nacija, kroz različite vidove aktivnosti, u periodu od 2005 - 2015. godine, obilježava u svim djelovima svijeta, i doprinos afirmaciji turizma kroz bolju valorizaciju prirodnih potencijala na

principima održivog razvoja i diverzifikaciji ponude u Crnoj Gori, sa posebnim akcentom na razvoj eko turizma orijentisanog na prirodi i popularizaciji hiking-a, trekking-a, biking-a, rafting-a i ostalih atraktivnih vidova sportske rekreacije sa edukativnim karakterom.

Ova akcija je privukla izuzetnu pažnju medija, što svjedoči značajan broj novinskih članaka.

Kampanja „RADI LOKALNO DJELUJ GLOBALNO” ima za zadatak animiranje građana za učešće u lokalnim inicijativama nevladinog sektora, kako bi se povećao nivo ekološke i građanske svijesti pojedinca, i postigli što uspješniji rezultati u cilju poboljšanja opštih životnih uslova. U okviru ove kampanje, planiran je značajan broj aktivnosti koje će biti realizovane u budućem periodu. Prva od njih je organizacija jednodnevnog seminara za lokalne predstavnike domaćih i medija iz regiona, u cilju promovisanja i popularisanja eko novinarstva, pogotovo njegovog istraživačkog oblika, povodom 3. maja Svjetskog dana nezavisnih medija.

„OZON hiking team” je radio na unaprijeđenju postojećeg i kreiranju novog projekta. Za kraj proljeća i početak ljeta

planiran je obilazak nekoliko atraktivnih lokacija u blizini nikšićke opštine.

UBRZAJ KORAK ZA ZDRAVIJU BUDUĆNOST

Projekat „UBRZAJ KORAK ZA ZDRAVIJU BUDUĆNOST”, kojim Udruženje promoviše hiking kao najatraktivniji vid brzog hodanja i najbezbedniji oblik planinarenja, nakon pažljivog analiziranja dobio je unaprijeđenu verziju. Planirano je, uz korišćenje postojećih prečica, osmišljavanje i obilježavanje dvije hiking staze kroz Trebjesu, različite dinamike i zahtjevnosti, koje bi nakon uređenja bile uvrštene u turističku ponudu motela Trebjesa i grada Nikšića, a članovi „OZON hiking team”-a bili bi na usluzi, u slučaju neophodnosti vodiča za šetače. Ukoliko se dobije saglasnost nadležnih službi, otvaranje planiranih staza će biti obilježeno promotivnim šetnjama, a biće urađena i prpratna brošura na engleskom jeziku, u cilju promovisanja biljne populacije u Trebjesi, sa posebnim akcentom na rijetke vrste i ljekovito bilje.

U okviru projekta poseban akcentat je stavljen na mogućnost porodičnog bavljenja ovom rekreacijom i njenim blagodatima za zdravlje svih, bez obzira na godine i fizičku predispoziciju. Biće kreiran je i poseban program za rekovalescente ili osobe koje su u fazi liječenja od neke bolesti zavisnosti, baziran na preporukama Svjetske zdravstvene organizacije.

Planirana je i pomoć slabije razvijenim djelovima opštine u

kojima vlada interesovanje za razvijanje ekoturizma ili već postoje ugoditeljski kapaciteti čije poslovanje ne donosi željene rezultate, kroz osmišljavanje i obilježavanje hiking staza u cilju poboljšanja turističke ponude.

Udruženje će ovaj Projekat kandidovati na konkursima za raspodjelu sredstava NVO.

OTORENO NA OTVORENOM, OTVORENO U ZATVORENOM

Usled nepostojanja adekvatnog vida saradnje između sportskih klubova koji se bave različitim sportskim disciplinama, Udruženje građana „OZON”-Nikšić, Džudo klub „Nikšić”, i Planinarski klub „Kondor” osmislili su Projekat „OTVORENO NA OTVORENOM, OTVORENO U ZATVORENOM”, koji potencijalnim kandidatima nudi mogućnost upoznavanja, obučavanja i bavljenja sa više sportova u sali i u prirodi. Tu se prvenstveno misli na džudo, hiking i planinarenje.

Džudo klub „Nikšić” će kandidatima ponuditi vrhunsku obuku a treninge će predvoditi dokazani majstori ovog sporta. Biće organizovani i turniri sa humanitarnim karakterom.

Planinarski klub „Kondor” ponudiće osnovnu obuku u alpinizmu i organizovati izlete i kampovanja u prirodi.

Udruženje građana „OZON”-Nikšić će kanidate upoznati sa svim prednostima hiking-a kao najatraktivnijeg vida brzog hodanja i najbezbednijeg oblika planinarenja, a „OZON hiking team” će im ponuditi učešće u promotivnim šetnjama na različitim lokacijama u Crnoj Gori.

Svi učesnici Projekta će vršiti stalnu edukaciju o važnosti

zdravog načina života i pogubnosti narkomanije, alkoholizma i pušenja.

Ogranizovanjem različitih predavanja o zaštiti životne sredine, važnosti ostvarivanja ljudskih prava i sloboda, uz angažovanje kompetentnih predavača, uticaće se pozitivno na formiranje ekološke i građanske svijesti djece.

Udruženje će u saradnji sa drugim učesnicima pokušati da obezbijedi sredstva za realizaciju Projekta, kandidujući ga na konkursima za raspodjelu sredstava za NVO ili kroz animiranje potencijalnih sponzora.

SAOPŠTENJA I REAGOVANJA

Udruženje je u 2008. godini, do sada, objavilo 5 saopštenja za medije. Sem ranije pomenutih reagovanja, u vezi prodaje badnjaka na trotoaru ispred Filozofskog fakulteta i pozivanja nadležnih inspekcija da rigoroznije kažnjavaju prekršioce zakona o zabrani pušenja na javnim mjestima, te propratnog saopštenja u vezi akcije „OZON ZA VODU“, Udruženje se oglasilo i zbog nezadovoljstva u vezi sa prolongiranjem rješavanja problema prečišćavanja otpadnih voda u Nikšiću, nepominjanjem Roma i Egipćana na završnom sučeljavanju predsjedničkih kandidata na javnom servisu RTCG i zbog neefikasnog upavljanja otpadom u nikšićkoj opštini.

Mediji su pokazali veliko interesovanje za Saopštenja NVO „OZON“, što potvrđuje impresivni pres kliping.

SARADNJA SA DRUGIM NVO

NVO „OZON“ održava redovnu komunikaciju sa velikim brojem NVO iz zemlje i regiona.

Važno je napomenuti aktivno učešće NVO „OZON“ na sastancima civilnog sektora iz oblasti zaštite životne sredine, u cilju upostavljanja kriterijuma i neophodnih procedura za izbor predstavnika NVO koje se bave zaštitom životne sredine u državna Tijela i doprinos Udruženja u izradi predloga dokumenta:

„Pravilnik o proceduri izbora predstavnika NVO u sastav organa/tijela koje formiraju Vlada i državni organi Crne Gore“, koji je dostavljen Ministarstvu turizma i zaštite životne sredine.

Udruženje građana „OZON“ Nikšić postalo je član Zelenog resurnog centra, neformalne mreže 20-tak NVO koje djeluju u oblasti zaštite životne sredine.

USKLAĐIVANJE STATUTA

Na predlog Predsjednika Udruženja Skupština je donijela odluku o promjeni postojećeg Statuta, u cilju uspostavljanja jasnijih i preciznijih ciljeva i djelatnosti, kao i povećanja nivoa efikasnosti u radu organa odlučivanja.

Ciljevi Udruženja građana „OZON“ Nikšić (Association of citizens „OZONE“ Niksic) su:

- zaštita životne sredine,
- promovisanje zdravog načina života,
- ostvarivanje i unaprijeđivanje ljudskih prava i građanskih sloboda,
- borba protiv bolesti zavisnosti,
- stalna edukacija građana,

- ohrabrivanje i podrška građanskih inicijativa,
- saradnja sa organizacijama sličnog karaktera.

Organi Udruženja su Skupština i Predsjednik Udruženja.

Za Predsjednika Skupštine Udruženja građana „OZON“ Nikšić izabran je mr Radoš Đurović.

O izvršenim promjenama, a u skladu sa Zakonom o NVO, obavješteno je nadležno Ministarstvo.

KONTAKT

Udruženje građana „OZON“ Nikšić

Ul. Beogradska S6-A
81 400 Nikšić, Crna Gora

Tel:

+382 (0) 67 657 279

E-mail:

ngo.ozone@gmail.com

ozonnk@gmail.com

Predsjednik Udruženja

E-mail:

president.ngo.ozone@gmail.com

OZON eko linija

ZA ŽIVOT U ZDRAVOM
OKRUŽENJU

Tel:

+382 (0) 68 497 754

E-mail:

ozon-ekolinija@cg.yu

Redakcija elektronskog biltena „EKOLOG“

E-mail:

bilten.ekolog@gmail.com

OZONE hiking team

E-mail:

o3.hiking.team@gmail.com

OZONE team

Pregled zbivanja iz civilnog sektora

Ekološke NVO usvojile važan dokument

28. marta u podgoričkom hotelu „Premijer“, u organizaciji Centra za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO), održan je četvrti sastanak NVO koje se bave zaštitom životne sredine u cilju donošenja konačne verzije Dokumenta „Pravilnik o proceduri izbora predstavnika NVO u sastav organa/tijela koje formiraju Vlada i državni organi Crne Gore“. Nakon konstruktivnog razgovora u kojem su učestvovali predstavnici 10 nevladinih organizacija, a među njima i nikšićke Društvo mladih ekologa i Udruženje građana „OZON“ Nikšić, dogovoreni su opšti kriterijumi za NVO koje žele učestvovati u procesu odabira svojih predstavnika i većina kriterijuma za same predstavnike u pojedinim Tijelima koje formiraju državni organi. Zbog odsustva predstavnika nekoliko NVO koje su učestvovala na prethodnim sastancima i zbog važnosti dokumenta prisutni su odlučili da se ostavi dodatni rok za izjašnjavanje oko minimuma obrazovanja kandidata za predstavnika NVO. Odlučeno je da se još jednom pozovu sve ekološke NVO da daju svoj stav oko ovog kriterijuma, do 4. aprila tekuće godine, a zatim da se kompletira forma dokumenta.

Nakon dodatnog roka i izjašnjavanja NVO, uobličena je konačna verzija dokumenta koja je dostavljena Ministarstvu turizma i zaštite životne sredine.

„EKOLOG“ prenosi djelove dokumenta koji se odnose na kriterijume za NVO koje žele da učestvuju u odabiru svojih predstavnika i same kandidate. *Opšti kriterijumi za NVO koje žele učestvovati u procesu*

odabira svojih predstavnika u Tijela koje formiraju državni organi Crne Gore:

- da je nevladina organizacija registrovana najmanje godinu dana od dana upućivanja Javnog poziva ovlaštenim subjektima za imenovanje;
- da se konstantno i kontinuirano bavi problemima iz oblasti zaštite životne sredine;
- da je nevladina organizacija u prošloj godini realizovala projekat/e ili učestvovala u najmanje jednoj kampanji ili realizovala najmanje dvije jednokratne akcije;
- da nevladina organizacija u svojim aktima ima utvrđen interes za oblast zaštite životne sredine i da je fokus njenog djelovanja zaštita životne sredine.

Opšti kriterijumi za kandidate:

- državljanin Crne Gore;
- iskustvo u oblasti zaštite životne sredine i poznavanje ekoloških standarda;
- nije poslanik, izabrano, imenovano i postavljeno lice u Vladi Crne Gore (ministri, njihovi zamjenici, pomoćnici, kao i rukovodioci i članovi upravljačkih organa posebnih organizacionih cjelina pod neposrednom kontrolom Vlade i drugi funkcioneri - Javne ustanove, Agencije, Institucije itd.); odbornik, izabrano, imenovano i postavljeno lice u organima lokalne samouprave (sekretari, njihovi zamjenici, pomoćnici, kao i rukovodioci i članovi upravljačkih organa posebnih organizacionih cjelina pod neposrednom kontrolom Opštine i drugi funkcioneri - Javne ustanove, Agencije, Institucije itd.);
- minimum viša stručna sprema;
- nije član političke partije;
- nije zapošljen u Ministarstvu turizma i zaštite životne sredine.

Dodatni kriterijumi za kandidate za specijalizovana tijela:

- poznavanje procesa monitoringa i evaluacije;
- poznavanje engleskog jezika;
- visoka stručna sprema;
- obrazovanje iz oblasti nadležnosti Tijela za koje se kandiduje.

A.P.

Konsultacioni sastanak o IPA 2008 Nacionalnim programima

U Zelenom salonu hotela Crna Gora, 9. aprila 2008. godine, u organizaciji delegacije evropske komisije u Crnoj Gori, održan je konsultacioni sastanak sa predstavnicima NVO koje se bave ljudskim pravima, društvenim problemima i zaštitom životne sredine. Neočekivano slab odziv predstavnika civilnog sektora uslovio je promjenu koncepta sastanka, pa je nakon početnog predstavljanja učesnika i međusobnog upoznavanja, sekretar Sekretarijata za evropske integracije Ana Vukadinović održala prezentaciju o koncepciji IPA programa, mogućnostima dobijanja sredstava za realizaciju projekata NVO i neophodnosti prekogranične saradnje za samo apliciranje predloga Projekata. Potom su se kratko obratili g-din Leopold Maurer, šef delegacije evropske komisije u Crnoj Gori, i g-đa An de Linj, predstavnik Generalnog direktorata Evropske komisije za proširenje, osvrnuvši se na mogućnosti koje se, za NVO otvaraju u IPA fondovima, i upozorivši na komplikovanost aplikacionih prijava. Predstavnici Evropske komisije su izrazili svoje razočaranje zbog slabe posjećenosti sastanka i apelovali da se u

narednom periodu NVO više uključuje u ovakva dešavanja.

U vremenu koje je bilo predviđeno za pitanja učesnika predstavnici Udruženja građana „OZON” Nikšić i Centra za razvoj agrara iz Bijelog Polja tražili su dodatne informacije u vezi svojih projekata.

Predsjednik NVO „OZON” je takođe tražio objašnjenje od organizatora u vezi slabe posjećenosti i izrazio zabrinutost zbog neprisustva većeg broja NVO, pogotovo kada se uzme u obzir da je minimalni iznos za realizaciju projekta 50.000 €, te da se otvaraju mogućnosti saradnje sa sličnim NVO iz regiona, čemu bi svi trebali da teže i što predstavlja pravi izazov za provjeru kapaciteta svake organizacije.

Sastanku je prisustvovala i g-đa Danka Latković, šefica Kancelarije za saradnju sa NVO u Vladi Crne Gore.

Predstavnici Evropske komisije i sekretar Sekretarijata za evropske integracije najavili su organizovanje treninga za popunjavanje aplikacionih formulara, kako bi se olakšalo NVO da kandiduju svoje projekte za dobijanje sredstava iz IPA fondova.

Sekretar Ana Vukadinović je pozvala NVO sektor da uzme učešće u javnoj raspravi o Nacrtu Nacionalnog programa za integraciju Crne Gore u EU u periodu od 2008-2012. godine i informisala učesnike o otvaranju značajnog broja radnih mjesta u antenama Zajedničkog tehničkog sekretarijata u Podgorici, Nikšiću i Bijelom Polju.

Javni konkurs se može preuzeti sa zvaničnog sajta Sekretarijata za evropske integracije www.sei.vlada.cg.vu a rok za prijave je 30. april 2008. godine.

A.P.

Izložba fotografija izbjeglica i raseljenih lica

U organizaciji nikšićkog Centra za kulturu, a pod pokroviteljstvom UNHCR-a, u Galeriji Nikola I, 17. aprila 2008. godine, održana je izložba fotografija izbjeglica i raseljenih lica pod nazivom „15 godina poslije-gdje su ti ljudi?”. Izložba je upriličena povodom 15 godina prisustva UNHCR-a u Crnoj Gori a postavka je sadržala 29 velikih i 72 fotografije manjeg formata.

Izložbu je otvorio g-din Matijašević, sekretar Opštine Nikšić a potom se posjetiocima obratila g-đa Vučinić iz Zavoda za zbrinjavanje izbjeglica. Oni su dali presjek aktivnosti koje su, opština Nikšić, odnosno nadležne institucije, sprovele u proteklih 15 godina kako bi se ovim licima omogućili što bolji uslovi za život.

Nakon njih g-din Viktor Damjanović iz UNHCR-a, koji se veoma dobro snašao u ulozi domaćina, dao je riječ g-dinu Serge Ducasse-u predstavniku te organizacije u Crnoj Gori.

G-din Ducasse je rekao da je ideja ove izložbe da pruži posjetiocima osjećaj o svim nevoljama koje izbjeglištvo sa sobom donosi, ali i da podsjeti na značajnu ulogu koju izbjeglice imaju u zemljama koje su ih primile. On je istakao „izuzetnu ulogu u odgovoru na izbjegličku krizu u bivšoj Jugoslaviji“ koju je Crna Gora imala, i konstatovao da je „zbrinjavanjem stotina hiljada raseljenih lica tokom zadnjih 15 godina, Crna Gora još jednom pokazala svoju dugu tradiciju gostoprimstva“.

„Izložba je takođe podsjetnik da preko 24.000 izbjeglica i raseljenih lica su i dalje u Crnoj Gori, a to pokazuje koliko je još potrebno uraditi da bi im se pomoglo da iznova započnu svoje živote i postanu puni i aktivni članovi zajednica u kojima žive. Opština Nikšić je

jedan od najboljih primjera politike otvorenih vrata, ispružene ruke u trenutku velike potrebe i značajnih mogućnosti za integraciju“- rekao je u svom obraćanju predstavnik UNHCR-a.

G-din Ducasse je dalje napomenuo da se ova izložba otvara u značajnom momentu kada se, zatvaranjem poslednjeg zvaničnog kolektivnog centra u Crnoj Gori, označava kraj perioda u kom je UNHCR obezbjeđivao hitni smještaj.

Serge Ducasse je dalje konstatovao da „pristup odgovarajućem smještaju ostaje jedna od najvažnijih potreba za veliki broj izbjeglica i raseljenih lica u Crnoj Gori“ i najavio nastavak saradnje UNHCR-a, zajedno sa međunarodnom zajednicom i crnogorskom Vladom, kako bi se odgovorilo na te potrebe.

On je izrazio zadovoljstvo što će 66 izbjeglica i raseljenih lica će dobiti ključeve novih stanova, izgrađenih za njih zajedničkim naporima opštine Nikšić, EAR-a, HELP-a, BCR-a i UNHCR-a.

„Oni će uskoro napustiti drvene barake Trudbenika, zajednička kupatila i zidove od iverice“ - rekao je Ducasse, i uz izraze zahvalnosti autorima fotografija i konstataciju „da dobre fotografije govore više od dugog govora“, pozvao prisutne da se posvete „izvanrednim fotografijama i porukama tuge, zahvalnosti, ljubavi i nade u očima izbjeglih i raseljenih lica“. Fotografije su autorski radovi 28 studenata sa Fakulteta vizuelnih umjetnosti koji su, sa svojom profesorkom fotografije g-đom Majom Đurić-Đorđević, posjetili 45 izbjeglih i raseljenih porodica u 10 opština, kao dio programa redovne nastave.

Na velikim fotografijama su se nalazile i dvije porodice koje su svoje utočište našle u Nikšiću,

familije Vekić iz Peći i Keljmendi, raseljeni sa Kosova. Porodica Vekić, koja broji 5 članova živi u kolektivnom centru Trudbenik, jedinom preostalom organizovanom smještaju u Crnoj Gori koji finansira UNHCR. Djevojčica Jelena je korisnik UNHCR/CDC programa medicinske pomoći. Preseljenje porodice Vekić, nakon zatvaranja kolektivnog centra, planirano je u novoizgrađene stanove finansirane od strane EAR/HELP/UNHCR. Porodica Keljmendi živi u romskom naselju pod Trebjesom.

A.P.

Održan sastanak predstavnika nikšićke lokalne uprave i NVO povodom Konkursa za raspodjelu sredstava za 2008.

Predstavnici lokalne uprave Nikšića, na čelu sa gradonačelnikom Nebojšom Radojičićem i Predsjednikom Komisije za raspodjelu sredstava NVO, g-dinom Mitrom Matijaševićem, sastali su se 18. aprila, u Sali broj 1 u zgradi Opštine, sa nikšićkim nevladinim organizacijama kako bi pojasnili detalje u vezi sa Javnim konkursom za raspodjelu sredstava NVO za 2008. godinu, kojeg je raspisala SO Nikšić.

Nakon uvodnog obraćanja gradonačelnika Radojičića i predsjednika komisije, u kojem se posebno isticala važnost „pročišćavanja“ civilnog sektora u korist svih, saopšteno je da je fond za raspodjelu sredstava uvećan u odnosu na prošlu godinu i da iznosi 70.000 €, a da je maksimalna donacija za realizaciju jednog projekta 10.000 €, što je naišlo na odobravanje prisutnih.

U Komisiju za raspodjelu sredstava izabrana su 3 predstavnika NVO, a nakon zahtjeva prisutnih, objašnjeni

su i kriterijumi na osnovu kojeg su birani.

Važno je istaći da će NVO čiji predstavnici učestvuju u radu komisije moći da kandiduju svoje projekte, ali da o njihovoj konkurentnosti za dobijanje sredstava neće odlučivati član te NVO.

Predstavnici NVO za rad u Komisiji dobiće finansijsku nadoknadu u visini prosječne plate, što iznosi oko 390 €.

Predsjednik i prošlogodišnji članovi komisije su izrazili zadovoljstvo kvalitetom svog rada, međutim nakon pominjanja nezadovoljavajućeg broja finansijskih izvještaja, u vezi za utroškom sredstava dobijenih na prošlogodišnjem konkursu, moramo se zapitati ko je krivac za dodjelu novca NVO-ima koje nijesu ispunile svoje obaveze, odnosno zašto se nije vodilo računa o načinu praćenja raspodjeljenih sredstava.

Lokalna uprava je saopštila da NVO koje su ranije dobile donacije a nijesu predale finansijski izvještaj, neće moći da kandiduju svoje projekte na ovogodišnjem konkursu, a novoimenovani član Komisije Jovan Bulajić, iz NVO „Preporod“, je javno obećao da neće dati podršku takvim organizacijama.

Predstavnici NVO su takođe iznijeli svoju zabrinutost zbog „fantomskih“ NVO u gradu, a direktor Alfa Centra, g-din Dedović, je izrazio uvjerenjenje da je prošlo vrijeme poslovanja NVO po principu „one men show“ i upozorio da je zloupotreba dobijenih sredstava krivični prekršaj.

Gradonačelnik Radojičić je pozvao NVO da uzmu učešće u radu nikšićkog parlamenta i obećao da će lokalna uprava stojati na raspolaganju civilnom sektoru, u mjeri u kojoj joj dozvoljavaju kapaciteti.

Učesnici sastanka su razmatrali mogućnost pravedne podjele sredstava po oblastima djelovanja NVO, ali je predsjednik komisije okarakterisao takav model kao teško izvodljiv i napomenuo da je u toku prošlog konkursa razmatrana ta ideja.

Čulo se i da je otvoren konkurs za raspodjelu sredstava NVO u okviru realizacije Lokalnog plana akcije za djecu od 2007-2012. godine, pa je sugerisano NVO da prijave projekte.

Krajnji rok za predaju predloga projekata, na Javnom konkursu za dodjelu sredstava NVO iz budžeta SO Nikšić, je 10. maj 2008. godine.

Stav NVO „OZON“

Udruženje građana „OZON“ Nikšić je, nakon izvještaja predsjednika Udruženja o toku sastanka, kojem je lično prisustvovao, odlučilo da na ovogodišnjem konkursu kandiduje jedan projekat i pokuša dobiti sredstva za njegovu realizaciju.

NVO „OZON“ će uputiti zahtjev Komisiji za raspodjelu sredstava za dostavljanje izvještaja o rezultatima konkursa svim NVO koje budu kandidovale predloge Projekata, uz pojedinačno obrazloženje zašto su predlozi koji nijesu dobili sredstva odbijeni, odnosno šta komisija sugerise da se promjeni kako bi ti projekti dobili na kvalitetu.

NVO „OZON“ će uputiti poseban zahtjev članovima komisije, koji predstavljaju civilni sektor, da učesnicima konkursa dostave izvještaj o ličnom viđenju rada tog tijela i svom učešću u njemu.

Aleksandar Perović

SIROMAŠNI I POTROŠNJA DUVANA

Piše: mr Radoš Đurović

(4)

U većini zemalja, postoji tendencija veće upotrebe duvana u siromašnim slojevima stanovništva. Siromašne porodice, troše veliki dio svojih prihoda na duvan. Novac jednom potrošen na duvan više se ne može upotrebiti za osnovne potrebe kao što su hrana, stan, obrazovanje, zdravstvena zaštita, tako da duvan još više pogoršava postojeće siromaštvo onih koji puše, i njihovih porodica. Pušači su pod većim rizikom od preranog oboljevanja i smrti od raka, srčanog udara, plućnih bolesti, što pogoršava siromaštvo u pogledu izdvajanja sredstava za lečenje, u potencijalno, više nego vrlo mogućem, slučaju neželjenih bolesti. Iako duvanska industrija obezbeđuje posao za hiljade ljudi, ogromna većina zaposlenih zarađuje veoma malo, dok velike duvanske kompanije ostvaruju vrlo visoke profite.

Činjenice su neumoljive:

- najviše puše siromašniji slojevi društva;
- 84% svih pušača u svijetu, živi u zemljama u razvoju i u zemljama sa ekonomijama u tranziciji,
- na nivou države, potrošnja duvana varira između različitih socio-ekonomskih grupa; u svim zemljama, na svim nivoima razvoja i dohotka, siromašni najviše puše, i najviše su opterećeni bolestima uzrokovanim pušenjem;
- studija prevalence pušenja među muškarcima u Čenaju (Indija) u 1997. godini, pokazuje da je najveća stopa upotrebe duvana među nepismenim stanovništvom (64%); ova stopa opada sa povećanjem broja godina školovanja, i iznosi oko 21% među onima koji se školuju ukupno 12 godina;
- studija u Velikoj Britaniji pokazuje da u najvišim društvenim slojevima egzistira 10% žena i 12% muškaraca pušača, dok u najnižim društveno-ekonomskim slojevima procenat pušača među ženama iznosi 35%, a među muškarcima 40%.

SAČUVAJMO ZEMLJU

► Planeta Zemlja je stara oko 4,6 milijardi godina.

- Smatra se da je život nastao prije oko 3,8 milijardi.
- Zemlja je jedina planeta Sunčevog sistema koja nije dobila ime po nekom božanstvu.
- Prvi dokazi o postojanju mikroorganizama u vidu fosila stari su oko 3,2 milijarde godina.
- Vrsta kojoj pripada čovjek, *Homo sapiens*, razvila se prije 100-120.000 godina.
- Ljudska civilizacija traje tek nešto više od 10.000 godina.
- Zemljino jezgro čini lopta od gvožđa, prečnika 2.413,5 km, koju od ostatka planete odvaja omotač od tečnog gvožđa širine 2.258 km.
- Zbog 850 milijardi tona ugljen dioksida koji je otišao u atmosferu ukupna temperatura na našoj planeti, od početka industrijske revolucije do danas, povećana je za 6°C.
- 37 km² arktičkog leda svake godine se izgubi, odnosno istopi, zbog zagrijavanja zemlje
- **Industrija, koja danas predstavlja najveću prijetnju za opstanak planete, razvila se prije nešto više od 200 godina, a to predstavlja tek oko 0,0000044 % starosti Zemlje.**

Podatke prikupio: **OZONE team**

DA LI SU EKOLOŠKI STANDARDI ISPLATIVI?

Ekologija i ekonomija. Idealan spoj, zar ne. Potvrdu ekonomske logike u upotrebi ekološki napredne proizvodnje pronalazimo u Srbiji gdje je osam kompanija prihvatilo svoje učešće u projektu „ČISTIJA PROIZVODNJA”. Te kompanije su, između ostalih, i privredni giganti: Galenika, Metalac i Soko Štark. Ovaj projekat kao svoj osnovni cilj izdvaja redukciju negativnih efekata proizvodnih ciklusa na životnu sredinu. Medjutim, ono što je jako zanimljivo jeste da projekat predviđa i mjerenje u povećanju profita zbog uvođenja čistije proizvodnje, povećanju konkurentskih prednosti i uštedama u korišćenju proizvodnih resursa. Preliminarni rezultati pokazuju da se primjenom ovog projekta količina otpada smanjuje za 60%, dok se ukupne uštede u šest firmi koje su učestvovala u pilot projektu kreću oko milion eura. Dakle, ekologija i ekonomija=spoj za budućnost.

Pripremio: mr Nikola Perović

UVEDENA EKO TAKSA

Najnovijim izmjenama Uredbe o visini naknada, načinu i obračunu njihovog plaćanja zbog zagađivanja životne sredine, koja je u skladu sa standardima EU, predviđeno je da vlasnici svih motornih vozila koja uđu u Crnu Goru moraju da plate između 10 i 150 eura eko-takse, u zavisnosti od veličine vozila.

Eko taksa je ustvari naknada koju moraju da plate sva preduzeća i građani koji koriste drumska motorna vozila i njihova priključna vozila na teritoriji Crne Gore. Građani i domaća preduzeća će eko taksu plaćati prilikom registracije vozila a stranim posjetiocima će biti naplaćivana na ulasku na teritoriju Crne Gore.

Vlasnici vozila u Crnoj Gori su i do sada plaćali određenu eko taksu koja će sada biti uvećana i izjednačena za domaće i strane vlasnike.

Eko-taksa za automobile i druga vozila koja, pored sjedišta vozača, imaju najviše još osam sjedišta, biće 10 eura. Kamioni, autobusi, kombiji i teretnjaci plaćaće između 30 i 150 eura, u zavisnosti od veličine i snage. Novac od eko takse biće uplaćivan u državni budžet na poseban podračun i korišćen za realizaciju projekata iz oblasti očuvanja i zaštite životne sredine a očekivani godišnji prihodi su blizu 20 miliona eura.

Jedan od efekata uvođenja ove naknade, koji država priželjkuje, je i smanjenje gužvi na drumovima, naročito tokom ljetnje sezone.

A.P.

NEGATIVNE POSLEDICE BIO GORIVA

Prilikom nedavne radne posjete Evropskom parlamentu, dobitnik Nobelove nagrade za mir i predsjednik Upravnog odbora međunarodnog panela za klimatske promjene Ujedinjenih Nacija, Radžendra Pačauri postavio je pitanje da li politika SAD o transformisanju kukuruza u etanol, koji bi se koristio kao transportno gorivo, može da smanji emisiju štetnih gasova u atmosferu i efekte globalnog zagrijavanja. Dileme su nastale zbog korišćenja prehrambenih proizvoda za pravljenje bioloških goriva, što po teorijama nekih boraca za zaštitu životne sredine i političara može uticati na povećanje cijena hrane, ugrožavanje vladinih budžeta i smanjenja broja šuma u jugoistočnoj Aziji i Brazilu. Pačauri je na konferenciji za novinare rekao da se mora voditi računa o načinu proizvodnje bio goriva jer njegova upotreba utiče na proizvodnju hrane i može dovesti do destabilizacije prehrambenog tržišta i kao primjer naveo da su SAD kao najveći svjetski proizvođač biogoriva, koje se uglavnom pravi od kukuruza, direktno uticale na povećanje cijene kukuruza na svjetskom tržištu.

Neki naučnici smatraju da neke vrste biogoriva emituju veću količinu ugljen-dioksida u atmosferu nego klasična, dok pristalice bioloških goriva tvrde da su ona jedina alternativa starim gorivima i da uglavnom štite atmosferski omotač.

Poznati nobelovac je poslanicima Evropskog parlamenta rekao da je od ključnog značaja da se pronađu drugi načini za proizvodnju bio goriva, uključujući i ulaganja i istraživanja razvoja transformacije celuloznih materijala u tečna goriva, kao i korišćenje poljoprivrednih đubriva. Pačauri je najavio da bi na predstojećoj konferenciji UN, u Kopenhagenu 2009. godine, mogao da bude usvojen novi sporazum o klimatskim promjenama koji bi imao u vidu nova otkrića o bio gorivima.

EKO FLEŠ

► Nezavisni dnevnik „Vijesti” će 22. aprila, na Dan planete Zemlje, svojim kupcima pokloniti ekološke vreće za smeće. To je dio akcije „Smeće u vreće” koju ovaj dnevni list sprovodi u cilju očuvanja životne sredine a koji je podržan od strane Uprave za šume Crne Gore - Pljevlja, Regionalnog centra za životnu sredinu - Crna Gora, NVO Zeleni Crne Gore, i preduzeća „Plavnica” i „OKOV”.

► Pod geslom „Više brige ... za našu planetu, za našu životnu sredinu!”, modne kuće su počele sa proizvodnjom garderobe od organskog pamuka. Bio – pamuk nije tretiran hemijskim sredstvima ni pesticidima, a cijena odjeće napravljene od ovakvog materijala veća je za nijansu od neekološke varijante. Prave stvari ipak malo više vrijede, zar ne mislite tako?

► Njemačka firma „ALDI” najavila je izgradnju prve trgovine sa eko krovom u zemlji. Planirano je da se napravi krov koji će biti pokriven alpskim biljkama, kako bi se zadržavala toplota, omogućavao razvoj drugog divljeg života i apsorbovali zagađivači. Ista firma planira postavljanje solarnih ploča na oko 700.000 m² neiskorišćenih površina nekoliko distributivnih centara i skladišta u Njemačkoj i Španiji, i očekuje da će tako dobijena snaga iznositi oko 31 MWh, što je skoro 3% kapaciteta svih solarnih krovova postavljenih u 2007. u Njemačkoj.

► Proizvođači Hummer-a, koji odavno predstavlja sinonim za veliku potrošnju goriva, što ga kvalifikuje i kao velikog zagađivača životne sredine, su odlučili da mu promjene imidž. Naime, odlučili su da promovišu gorivo E85 (mješavina 85% etanola i 15% benzina) kao idealno za ovo terensko vozilo, jer se njegovim sagorijevanjem u atmosferu ispušta znatno manje štetnih gasova.

Konstruktori će probiti led modelom H2 sa prilagođenim motorom i vodovima goriva.

Automobilski gigant „General Motors”, u čijem je vlasništvu Hummer, planira da do sljedeće godine lansira još 15 tzv. FlexFuel vozila, koji može da koristi i obični benzin i E85.

Problem predstavlja činjenica da manje od 1 % svih benzinskih pumpi u SAD ima E85, pa će vlasnici Hummera truditi da povećaju broj prodajnih mjesta.

OZONE team

---

7. APRIL SVJETSKI DAN ZDRAVLJA

Svjetski dan zdravlja je najznačajniji datum Svjetske zdravstvene organizacije. Ovaj datum se obilježava od 1950. godine sa ciljem da poveća svijest o značaju zdravlja.

Tema Svjetskog dana zdravlja 2008. godine je „ZAŠTITIMO ZDRAVLJE OD KLIMATSKIH PROMJENA”.

Klimatske promjene negativno utiču na zdravlje i to na njegove odlučuje faktore hranu, vazduh i vodu. Nestabilna klima, toplotni talasi, odroni, oluje, klizišta, ekstremne vrućine i hladnoće, suše, požari, sniježne mećave - utiču u velikoj mjeri na zdravlje i odnose ogromne ljudske žrtve.

Bolesti koje se dovode u direktnu vezu sa klimatskim promjenama su: dijareja, hemoragična groznica, lajmska bolest, alergije, toplotni udar, malnutricija i dr.

Da bi se ublažili negativni uticaji na zdravlje koje izazivaju klimatske promjene potrebno je sprovesti aktivnosti u svim djelovima društva.

„Ekolog” će u ovom broju prenijeti predlog međusektorskih aktivnosti koje je preporučila Svjetska zdravstvena organizacija, kao i poruku Direktora te važne međunarodne institucije.

PREDLOG AKTIVNOSTI POVODOM SVJETSKOG DANA ZDRAVLJA 2008.

Zdravstveni sektor

- ▶ Promovisati prepoznavanje glavnih zdravstvenih prijetnji uslovljenih klimatskim promjenama;
- ▶ Pronaći akcije kojima će se promovisati zdravlje sa ciljem ublažavanja klimatskih promjena (npr. promovisanje fizičke aktivnosti će poboljšati kvalitet vazduha);
- ▶ U slučaju da klimatske promjene pogode cijelu populaciju najveća prijetnja po zdravlje je stres zdravstvenog sektora;
- ▶ Skrenuti pažnju da su većina najdjelotvornijih intervencija u zaštiti zdravlja od klimatskih promjena, prije svega, osnovne javnozdravstvene intervencije;
- ▶ Uključiti klimatski uslovljene zdravstvene prijetnje u sastavni dio obuke zdravstvenog sektora i programe kontinuirane edukacije.

Političari

- ▶ Uvesti obavezu na nacionalnom i internacionalnom nivou kako bi smanjili izlaganje i efekte po zdravlje od strane klimatskih promjena;
- ▶ Indetifikovati relevantne političare iz zdravstvenog sektora i sektora životne sredine, zakonske propise koji regulišu to pitanje, kao i pojedince iz vlasti koji su odgovorni za ove probleme;
- ▶ Procijeniti dostupne informacije o klimatskim promjenama i zdravlju i osigurati da prioritetni problemi dobiju neophodnu pažnju na visokom nivou;
- ▶ Osigurati da budžet vlade za životnu sredinu, zdravlje i druge sektore bude adekvatan i da podrži poboljšanje programa koji se bave ovim problemom;
- ▶ Promovisati saradnju političara iz zdravstvenog sektora i sektora životne sredine;
- ▶ Povećati svijest o problemu uticaja klime na zdravlje, kao i na međusektorsku saradnju (energija, transport, urbanizam, poljoprivreda, ekonomija i industrija);

Lokalni autoriteti, gradonačelnici, NVO i pojedinci

- ▶ Ohrabriti postizanje maksimuma energetske efikasnosti, kao i njenu održivost i to kroz jednostavne individualne akcije;
- ▶ Izvršiti pritisak na autoritete kako bi podržali akcije koje se tiču smanjenja emisije gasova staklene bašte, kao i održivost tih akcija, što je i osnov za buduće pokušaje;
- ▶ Izgraditi svijest zajednice oko stavljanja pitanja zdravlja u srž klimatskih promjena;

Obrazovanje-profesori, studenti i učenici

- ▶ Obezbijediti edukovani profesorski kadar i obezbijediti adekvatan materijal u cilju prenošenja znanja djeci o uticaju klimatskih promjena na zdravlje;

► Širiti informacije o nađenim rješenjima kao i o rješenjima koji su u fazi istraživanja i takođe ohrabrivati i podržavati naučnike, inženjere, zdravstvene profesionalce i političke lidere koji rade na ovom problemu;

Privatni sektor

► Uključiti privatni sektor u programe pripremljenosti i smanjivanja osjetljivosti kroz formiranje partnerstva između javnog i privatnog sektora;

► Kreirati mrežu institucija i uspostaviti sistem menadžmenta, kako bi se osiguralo da privatni sektor bude uključen u odgovor društva na klimatske promjene;

► Pronaći rješenja kojima će se stimulirati ekonomski razvoj, uspostaviti klimatski sigurni poslovi i ublažiti buduće klimatske promjene.

PORUKA DIREKTORA SVJETSKE ZDRAVSTVENE ORGANIZACIJE

Klimatske promjene su jedan od najvećih izazova današnjeg vremena. Klimatske promjene će negativno uticati na osnovne odlučujuće faktore zdravlja: hranu, vazduh, vodu. Suočeni sa izazovima, mi moramo da se borimo širom svijeta, radeći na programu zaštite ljudskog zdravlja od klimatskih promjena.

Svjetski dan zdravlja se proslavlja 7. aprila svake godine. Tada koristimo jedinstvenu priliku da se privuče pažnja širom svijeta na ono što je najvažnije za ljudsko zdravlje. Ove godine je Svjetski dan zdravlja usmjeren na zaštitu zdravlja od klimatskih promjena. Svaka članica SZO je u obavezi da organizuje Svjetski dan zdravlja širom svijeta. Neophodno je da se 2008. godina obilježi kako bi svako postao svjestan uticaja klimatskih promjena na zdravlje i neophodno je da se utvrđeni ciljevi ostvare. Svaka manifestacija povodom Svjetskog dana zdravlja i svaka izgovorena riječ tom prilikom je neophodna kako bi dala novu energiju i kako bi se načinile fundamentalne promjene u ljudskoj zajednici, a sve u cilju da se klimatske promjene stabilizuju i da se spriječi ljudska patnja.

Mi znamo kako promjenljive i nestabilne klimatske promjene utiču na zdravlje. Toplotni talasi, oluje, odroni, ubijaju desetine hiljada ljudi svake godine. Bolesti koje se vezuju sa klimatskim promjenama (kao što su dijareja, malarija, proteinska malnutricija) uzrokuju više od tri miliona smrti u cijelom svijetu. Ipak ove brojke ne odražavaju indirektni efekat po zdravlje, zato što efekat klimatskih promjena prije svega ima uticaj na usjeve i na dostupnost svježe vode na svijetu. Sve populacije su pogođene ali su najviše pogođeni siromašni. Prijetnje uzrokovane klimatskim promjenama otežavaju našu borbu protiv bolesti uzrokovanih siromaštvom. Taj jaz u zdravstvenom stanju postaje sve dublji između najbogatijih i najsiromašnijih, a ta je činjenica neprihvatljiva za javnozdravstvene profesionalce.

Šta ćemo da uradimo? Nama mora da bude jasno da dolazi do brzih promjena u životnoj sredini. Kao i biljni i životinjski svijet, tako i ljudi zahtjevaju zdravstvenu zaštitu. Mi zahtijevamo od ljudi koji su u vlasti da stave ljudsko zdravlje i zdrav način života u srž politike klimatskih promjena kako bi iznova učinili napor da zaštitimo zdravlje putem dostizanja Milenijumskih ciljeva. Mi zahtijevamo od ministara zdravlja da ojačaju javnozdravstvenu politiku i praksu kako bi se uhvatili u koštac sa izazovima klimatskih promjena i zaštitili stanovništvo. Zahtjeva se od pojedinaca da naprave lične izbore kako bi svi zajedno poboljšali zdravstveno stanje i ublažili klimatske promjene.

Svjetski dan zdravlja 2008. godine pruža mogućnost ne samo da se istakne veličina i značaj problema, već takođe da okupi sve donosiocel odluka kako bi zajedno došli do rješenja. Bilo koju vrstu događaja da odlučite da organizujete i koliko god imate skroman budžet, mi se nadamo da će ovaj vodič pomoći da se postigne maksimalan efekat vaših aktivnosti.

Klimatske promjene su stvarnost. Ljudske aktivnosti su glavni uzrok tome, ali mogu da budu i rješenje problema. Mi moramo sada da zajedno djelujemo kako bi našli načine da zaštitimo ljudsko zdravlje i ljude na ovoj planeti. Svi naši naponi će se udružiti. Hajde da Svjetski dan zdravlja 2008. „Zaštitimo zdravlje od klimatskih uticaja” bude slogan koji će se koristiti za globalnu akciju.

Dr Margaret Chan

Generalni direktor Svjetske zdravstvene organizacije

OSVRT NA PRETHODNI BROJ

U prethodnom broju biltena u rubrici „Ugrožene vrste”, u kojoj smo predstavili orla krstaša, umjesto slike istočnog carskog orla, kako još zovu ovu proriječenu vrstu, greškom je objavljena fotografija orla bjelorepana. Sugestiju nam je uputio kolega Darko Saveljić, iz NVO Centar za zaštitu i proučavanje ptica, pa Redakcija „Ekologa” koristi priliku da mu zahvali zbog toga.

Upozoravamo čitaoce da su izvori sa interneta često nepouzdati i da ih treba provjeriti. Uređivački kolegijum biltena „Ekolog” će se truditi da u budućnosti ne dopusti ovakve propuste, a ovom

prilikom se izvinjavamo orlu krstašu, orlu bjelorepanu i čitaocima zbog izazvane zabune i objavljujemo fotografiju orla krstaša, kako ovaj ljepotan ne bi ostao uskraćen.

Pošto je, u rubrici „Riječ urednika” u biltenu broj 2, od strane glavnog i odgovornog urednika „Ekologa”, obećano javno izvinjenje Vladi Crne Gore ukoliko se ne ostvari prognoza da će Nacrt prostornog plana biti usvojen bez obzira na protivljenje NVO sektora, što se nažalost nije desilo, Redakcija izražava svoje nezadovoljstvo zbog nemogućnosti da to uradi. Takođe se ostvarila prognoza da će narod, zaokupljen borbom za golo preživljavanje, ubrzo izgubiti interesovanje za jedan od najvažnijih strateških dokumenata, a ubrzana isplata zaostalih penzija, koja se nekako (slučajno?!) poklopila sa terminom usvajanja plana na sjednici Skupštine, sigurno nije doprinijela povećanju pažnje stanovnika Crne Gore, za ovaj itekako bitni čin za budućnost svih nas. Ne želeći da ostavimo utisak da imamo ambicija da se bavimo političkom analizom i da ne bi zloupotrijebili ovaj prostor namjenjen prvenstveno orlu krstašu, još jednom se izvinjavamo zbog napravljenog propusta.

Za redakciju

Glavni i odgovorni urednik: Aleksandar Perović

VAŽNO OBAVJEŠTENJE

Donatori koji žele da pomognu izdavanje Elektronskog biltena „EKOLOG”, mogu to učiniti uplatom na tekući račun Udruženja građana „OZON”-Nikšić: [550-8300-15](tel:550-8300-15) Podgorička banka AD Podgorica.

Redakcija

Originalan je samo onaj primjerak koji je poslat sa e-mail adrese:

bilten.ekolog@gmail.com

Redakcija

IZVORI INFORMACIJA I FOTOGRAFIJA:

www.earthday.net

www.3dnworld.com

www.sei.vlada.cg.yu

www.zvrk.co.yu

www.batut.org.yu

www.ekoforum.org.yu

www.cafemontenegro.com

Progressive magazine

Politikin zabavnik

Nezavisni dnevnik „Vijesti”

BETA

Elektronski bilten „EKOLOG”

Godina I Broj 3 ► 22.april 2008

ISSN 1800-7031

Osnivač i izdavač: Udruženje građana „OZON” Nikšić

Glavni i odgovorni urednik: Aleksandar Perović

Redakcija: mr Radoš Đurović, Aleksandar Perović

Savjet biltena: mr Nikola Perović

Kompjuterska obrada: **OZONE team**

Tiraž: neograničen

Distribucija: Besplatna, elektronskom poštom

Adresa redakcije: Ul. Beogradska S6-A

81 400 Nikšić, Crna Gora

Tel: +382 (0) 67 657 279 ▪ +382 (0) 68 497 754

E-mail: bilten.ekolog@gmail.com